

CZU: 338.48(4)EU DOI: 10.46727/cg.17-18-05-2024.p206-214

RELANSAREA SECTORULUI TURISTIC ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ DUPĂ CRIZA PANDEMICĂ

Vladislav ZMEU, Master's degree in historical heritage and cultural tourism,
okzmeuvlad@gmail.com

Rezumat: *Pandemia Covid-19 a avut un impact negativ semnificativ asupra sectorului turistic global, inclusiv în Uniunea Europeană. Restricțiile de călătorie, falimentul IMM-urilor, și frica de infectare au dus la o scădere drastică a cererii turistice. Pe măsură ce țările membre ale Uniunii Europene exclud restricțiile și modalitățile de deplasare devin mai accesibile sectorul turistic se află într-o fază de relansare. Uniunea Europeană a intervenit prompt cu măsuri echilibrate și necesare cu scopul de stopa pandemia și ulterior a elaborat un set de politici cu scopul de a oferi un nou impuls acestui sector economic. Tentativele instituțiilor europene de a ajuta IMM-urile din domeniul turismului au fost sesizate încă din perioada pandemică, dar eficiența politicilor din domeniu se resimte abia acum. Relansarea turismului european este posibilă doar datorită cooperării loiale a tuturor statelor membre.*

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeana, criza pandemică, relansare, turism durabil*

RE-LAUNCHING THE TOURISM SECTOR IN THE EUROPEAN UNION AFTER THE PANDEMIC CRISIS

Abstract: *The COVID-19 pandemic has had a significantly negative impact on the global tourism sector, including in the European Union. Travel restrictions, the bankruptcy of SMEs, and the fear of infection have led to a drastic drop in tourist demand. As EU member states lift restrictions and travel becomes more accessible, the tourism sector is in a recovery phase. The European Union has intervened promptly with balanced and necessary measures to stop the pandemic and subsequently developed a set of policies to give new impuls to this economic sector. The attempts of European institutions to help SMEs in the tourism sector were noticed even during the pandemic, but the efficiency of policies in this area is only now being felt. The revival of European tourism is only possible thanks to the loyal cooperation of all member states.*

Keywords: *European Union, pandemic crisis, relaunch, sustainable tourism*

Europa Occidentală este una dintre cele mai dezvoltate regiuni economice ale lumii, caracterizată prin urbanizare, industrializare și

tehnologizare intensă îndeosebi în partea de vest, consecință a revoluției industriale această dezvoltare economică a cauzat dezvoltarea turismului în această parte a lumii și în prezent acest domeniu al economiei devine tot mai important în economia Europei. Anume în acest teritoriu în urma a două războaie mondiale distrugătoare a fost posibilă apariția unui nou organism politic de tip confederativ Uniunea Europeană.

Uniunea Europeană este un concept original în Europa, creat datorită intențiilor de cooperare în industria extractivă și energetică, ulterior și-a extins activitatea în multe alte sfere economice și sociale, iar transformările economiei de la finele secolului XX și începutul secolului XXI au creat un nou tip de economie economia post-industrială.

„În noul tip de economie cel mai important sector economic este sectorul serviciilor, anume în acest sector economic se identifică și turismul, care pentru Uniunea Europeană a devenit al treilea cel mai important sector al economiei cu aproape 10 % din PIB în perioada pre-pandemică și 2,3 milioane de întreprinderi mici și mijlocii. De asemenea sau înregistrat peste 12 milioane de angajați în acest sector.”^[1 p. 42]

În acest context, datorită politicilor mondiale și europene de promovare a turismului durabil și datorită interesului societății europene față de turism ca activitate de recreere acest sector a înregistrat o creștere constantă în toate țările membre ale Uniunii Europene, dar lucrurile sau schimbat radical în anul 2020 când începe criza pandemică COVID-19 și ulterior în anul 2022 când începe criza geopolitică din Ucraina.

Ambele crize au afectat turismul Uniunii Europene în moduri foarte diferite și de asemenea au afectat atât turiștii (cererea) cât și agențiile de turism (oferta).

Cea mai grea lovitură pentru turismul european au fost restricțiile de călătorie impuse de instituțiile Uniunii Europene, astfel în 2020 au fost suspendate zborurile și alte tipuri de calatorii, de asemenea parțial sa impus un șir de reguli precum testarea obligatorie și carantine, aceste reguli au îngreunat foarte mult deplasarea cetățenilor.

Paralel au fost impuse restricții și la locațiile turistice, astfel de măsuri ca purtarea măștilor, deplasarea doar în grupuri mici, distanța fizică între persoane și cel mai important stoparea temporară a activității unor obiective turistice, muzee, grădini botanice, baruri, stadioane. Ulterior în 2021 restricțiile au fost și mai dure, erau permise călătoriile doar dacă persoanele prezentau test negativ, certificat de vaccinare sau un certificat de recuperare după boală.

Pe 5 mai 2023 OMS a anunțat finalizarea situației de urgență și majoritatea restricțiilor au fost retrase, dar impactul lor asupra turismului a fost foarte puternic, turismul fiind unul dintre cele mai afectate sectoare ale economiei Uniunii.

Paralel cu aceste evenimente tensiunile cresc și în sectorul economic astfel în această perioadă de început a crizei au întruniri ale instituțiilor economice europene, care discută despre impactul pandemiei asupra sectorului industrial și potențialul impact dacă se vor impune anumite restricții, unica decizie concretă care s-a luat atunci a fost „decidem să continuăm să monitorizăm situația”.

Pe 10 martie președintele Consiliului European ține o video-conferință față de membrilor Consiliului European și recomandă impunerea unor măsuri pentru:

- limitarea răspândirii virusului
- asigurarea furnizării de echipamente medicale
- promovarea cercetării, inclusiv în vederea unui vaccin
- abordarea consecințelor socioeconomice

„Potrivit unui studiu al Consiliului Mondial al Călătoriilor și Turismului (WTTC) realizat în primăvara anului 2020, pandemia de coronavirus a început să taie până la un milion de locuri de muncă în turismul mondial în fiecare zi. În acest sens, cea mai afectată țară europeană a fost Germania, unde aproape 1,6 milioane de locuri de muncă au fost în pericol”.^[2 p. 12]

„A fost mobilizată la nivel european o serie amplă de instrumente și măsuri, dintre care unele existau deja și au fost doar adaptate, altele au fost special create pentru a răspunde noilor provocări. Au fost astfel

formulate decizii majore de natură economică și financiară, unele cu aplicabilitate imediată (cum a fost cazul flexibilizării regulilor de utilizare a fondurilor europene), altele vizând crearea de instrumente mai ample de susținere a redresării economice, precum **Planul european de relansare economică**, cu o valoare fără precedent, de 1800 miliarde euro. Acordul asupra acestui plan a marcat un moment istoric, asigurând atât refacerea economiilor europene, cât și continuarea implementării obiectivelor pe termen mediu și lung ale UE, cum este tranziția digitală sau cea către neutralitatea climatică.

De asemenea, au fost propuse măsuri concrete de acțiune care să asigure **funcționarea pieței interne** chiar și în condiții de criză și de restricții ferme, prin facilitarea așa-numitelor coridoare verzi pentru fluidizarea transportului de mărfuri în Uniune, dar și prin facilitarea mobilității forței de muncă pentru furnizarea de bunuri esențiale.” [3]

Până la momentul elaborării acestui studiu Uniunea Europeană deja a formulat peste 1440 de măsuri în domeniul economic pentru a stimula economia.

Pentru a stopa efectele negative provocate de criza pandemică și pentru a stabili economia liderii Uniunii Europene au încheiat un șir de tratate încă din mai 2023, iar aceste tratate la rândul lor au generat câteva măsuri specifice.

Dintre aceste măsuri trebuie menționate măsurile din domeniul sănătății unde s-a acționat în direcția achizițiilor comune de echipament medical și achiziții comune a vaccinului și inclusiv aprobarea vaccinurilor care urmau să fie utilizate pe teritoriul UE astfel să se prevenită utilizarea vaccinurilor cu o eficiență redusă.

„Așa-numita Inițiativă pentru investiții în răspunsul la coronavirus va pune la dispoziția statelor membre fonduri de coeziune în valoare de 37 miliarde EUR pentru a face față consecințelor crizei. Aproximativ 8 miliarde EUR sub formă de lichidități pentru investiții vor fi eliberate din finanțările necheltuite în 2019 pentru programe din cadrul Fondului european de dezvoltare regională, Fondului social european, Fondului de coeziune și Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime.

Măsura va oferi totodată acces la fonduri structurale în valoare de 29 miliarde EUR în întreaga UE pentru 2020. Fondurile pentru cheltuieli aferente răspunsului la criză vor fi disponibile începând cu 1 februarie 2020.

Noile măsuri vor sprijini IMM-urile pentru a reduce lipsa acută de lichidități generată de pandemie și pentru a consolida investițiile în produse și servicii necesare pentru stimularea capacității de reacție la criză a serviciilor de sănătate. De asemenea, statele membre vor avea o flexibilitate sporită în ceea ce privește transferul de fonduri între programe, pentru a ajuta acolo unde este cea mai mare nevoie.”^[4]

Pe 8 aprilie 2020 la întrunirea miniștrilor dezvoltării a fost votat un nou pachet de suport financiar în valoare de 20 miliarde EUR pentru ajutorul financiar către statele partenere al UE.

Unul dintre primii pași în domeniu relansării sectorului turistic al UE a fost adoptarea acestui fond care ulterior a fost extins și pentru statele vecine cu Uniunea Europeană. Deși direcția lui principală a fost pentru domeniul sanitar extinderea lui ulterioară a contribuit și la subvenționarea IMM-urilor din turism.

O altă direcție este direcția transporturilor unde UE avut o atenție deosebită pentru stabilirea restricțiilor față de transportul pasagerilor din țările ne-membre ale UE, dar și din interiorul spațiului comunitar, astfel „la data de 23 martie 2020, CE (Comisia Europeană) a adoptat un Plan de măsuri pentru prioritizarea transporturilor (în special al celor de mărfuri) necesare în domeniile sanitar, alimentar etc. având două mari capitole și anume :

- Asigurarea unui trafic continuu, fără obstacole, de-a lungul rețelei TEN-T
- Îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru lucrătorii din transporturi

În conformitate cu cerințele CE, țările membre au adoptat măsuri pentru susținerea sectorului transporturi, ce pot fi grupate în câteva direcții prioritare :

- Reintroducerea controalelor vamale la frontiere (în cazul țărilor din spațiul Schengen)
- Restricționarea deplasărilor neesențiale în anumite zone/spații – Revizuirea condițiilor de muncă pentru lucrătorii din transporturi
- Introducerea unor puncte temporare de control la intrarea/ieșirea din anumite orașe/regiuni
- Asigurarea de culoare prioritare (green lines), în cadrul rețelei TEN-T.”^[2 p.6]

Deoarece mecanismul de funcționare al Uniunii Europene este unul de tip confederativ a fost nevoie de o rectificare importantă legislativă, care sa efectuat pe 22 aprilie 2020, astfel „Consiliul a adoptat un pachet de măsuri menite să ofere flexibilitate suplimentară în ceea ce privește utilizarea fondurilor structurale, astfel încât statele membre să poată răspunde rapid și eficient la consecințele economice și sociale ale epidemiei de Covid-19. Datorită așa-numitei **Inițiative plus** pentru investiții ca reacție la coronavirus:

- statele membre pot transfera sume între diferite fonduri pentru a răspunde nevoilor lor
- resursele pot fi redirecționate către regiunile cele mai afectate datorită unei suspendări a condițiilor în care regiunile au dreptul la finanțare
- statele membre pot solicita o finanțare de până la 100% din bugetul UE între 1 iulie 2020 și 30 iunie 2021 pentru programele care au ca obiect impactul pandemiei

Acesta este al doilea act legislativ, în decurs de mai puțin de o lună, prin care sunt modificate normele privind utilizarea fondurilor structurale ale UE, ca răspuns la criză.”^[5]

Acest act a fost și este foarte important, decisiv putem spune pentru relansarea economiei deoarece face ca sa fie redusa birocrăția cu privire la distribuirea finanțelor aceasta va fi piatra de temelie pentru următoarele fonduri de relansare.

„Liderii UE, care s-au reunit prin videoconferință, au aprobat pachetul asupra căruia a convenit Eurogrupul. Acesta este compus din trei plase de siguranță pentru lucrători, întreprinderi și statele membre, în valoare de 540 de miliarde EUR.

De asemenea, liderii au însărcinat Comisia să prezinte de urgență o propunere privind un fond de redresare. Aceștia au salutat, de asemenea, Foaia de parcurs comună pentru redresare, care definește patru domenii de acțiune principale: piața unică, eforturi de investiții masive, acțiunea UE la nivel mondial și o mai bună guvernare. Aceasta stabilește, de asemenea, principii importante, precum solidaritatea, coeziunea și convergența.

În acest moment sa relansat cel mai amplu program european de relansare al economiei cunoscut până atunci. În acest context pe 27 aprilie a avut o vide-conferință a miniștrilor turismului, sau abordat probleme stringente de atunci inclusiv scăderea bruscă a cererii turistice și creșterea șomajului în domeniu (cu riscul de falimentare în masă a Întreprinderilor Mici și Mijlocii, care sunt baza acestui sector).

Toate aceste politici și altele au avut un efect benefic asupra turismului din Uniunea Europeană, deja din 2021 înregistram o stopare a trendului descrescător, iar în 2022 deja înregistrăm o revenire modestă și conform datelor actuale și anul 2023 este unul în creștere și chiar a depășit nivelul pre-pandemic după indicatorul numărul de nopți petrecute.

Conform datelor Eurostat, în 2023 au fost petrecute 2,92 miliarde de nopți în unitățile de cazare turistică din Uniunea Europeană. Acest număr reprezintă o creștere de: 6,3% comparativ cu 2022, 1,6% comparativ cu 2019, anul de dinaintea pandemiei. De asemenea, este important de reținut că: 46% din totalul nopților petrecute au fost de către turiști internaționali. Hotelurile și pensiunile au reprezentat 63% din totalul rezervărilor, urmate de alte tipuri de cazare (24%) și campinguri (13%). Creșterea turismului a fost generalizată în UE, cu toate statele membre, cu excepția Luxemburgului, înregistrând creșteri. Țările cu cele mai mari creșteri au fost: Malta și Cipru (peste 20%)

Slovenia, Letonia, Bulgaria, Austria, Cehia, Portugalia și România (peste 10%) În termeni absoluți, cele mai mari creșteri ale numărului de nopți petrecute au fost înregistrate în: Germania (32,8 milioane de nopți) Spania (32,3 milioane de nopți) Aceste date indică o redresare semnificativă a sectorului turistic din UE după pandemia de COVID-19. Mecanismele construite de Uniunea Europeană pe parcursul a câtorva decenii s-au demonstrat a fi foarte eficiente în momentul crizei, dar adevărata lor utilitate a fost demonstrată și resimțită abia după finalizarea crizei pandemice, astfel finalul crizei pandemice a fost declarat în mai 2023 și respectiv anul 2023 a fost un an foarte profitabil pentru turismul Uniunii Europene, care a depășit cifrele ore-pandemice, de asemenea toate sectoarele economice au progresat semnificativ și sau tehnologizat foarte mult ca urmare a crizei.

Menționez că în fața economiei Uniunii Europene la moment este o nouă criză de data aceasta cu specific geopolitic, care deja a declanșat o criză a prețurilor la resurse energetice și inevitabil va genera noi provocări pentru turismul european, dar sunt convins că comunitatea europeană va fi solidară și va elabora noi politici eficiente pentru a rezolva noile probleme.

Cu părere de rău mecanismele Uniunii Europene sunt unele de reacție și nu de prevenire a problemelor, deși este clar la moment ce probleme pot apărea Uniunea Europeană și instituțiile sale principale sunt prea preocupate cu lupta politică pentru a elabora inițiative legislative cu scopul de a preveni problemele sistemice și economice înainte ca ele să fie resimțite de întreaga populație.

BIBLIOGRAFIE

[1] CRAINIC G., suport de curs, [online], Colegiul Național de Comerț al ASEM, Chișinău 2019 [citată 27.03.2024], disponibil : <https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/762/Turism%2C%20international%2C%20Crainic%20Galina.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

[2] MUSCALU MIHAI-SABIN, et. al, Impactul pandemiei COVID-19 asupra unor activități economice din domeniul serviciilor și întreprinderilor mici și mijlocii

[online], Academia Română, București, 2020, [citat 25.03.2024], disponibil:
<https://acad.ro/SARS-CoV-2/doc/d12-ImpactCOVID-19-serviciiiMM.pdf>.

[3] Ministerul Afacerilor Externe a României <https://www.mae.ro/node/55115>,
Accesat 26.03.2024, ora 11:34

[4] <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/03/18/covid-19-council-gives-go-ahead-to-support-from-eu-budget/>,
accesat 25,03,2024, 08:11

[5] <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/coronavirus/timeline/>,
accesat 25,03,2024, 10:45